

L'USO DI SEGNI DIACRITICI IN RUMENO

Codruța Dragotescu

Molte volte alcune persone (nel testo digitato in rumeno) tendono ad abbandonare l'uso di segni diacritici. In questo modo riescono a scrivere un maggior numero di pagine in breve tempo. Un altro motivo per evitare la scrittura con i segni diacritici è dovuta a diversi tipi di programmi Word, che convertono le lettere accentate in altri segni.

Per alcuni studenti saggi ' può essere trascurato nelle storie pubblicate nei giornali e case editrici è assolutamente controindicato, perché possono causare confusione, a volte simpatici, divertente, esilaranti a volte indesiderati.

Segni diacritici sono richiesti alla scrivere glossari, dizionari, enciclopedie, manuali, grammatica e in particolare. In questo modo si evitano alcune confusioni fastidiose.

Invece la loro omissione conduce ad ostacolare la corretta lettura dei nomi propri di persone, comunità, paesi, ecc. In una tale situazione non vi sarebbe alcuna differenza tra Pașcu e Pascu, Țurcan e Turcan, Vasilică (m) e Vasilca (f.), Ionică (m) e Ionica (f.), ecc. Quindi per esempio sarebbe sapere se è Pașcu Vasilica o Pascu Vasilică. Omissione di segni diacritici: non è raccomandato di scrivere i titoli sulla copertina di pubblicazioni. Un nome di un articolo romanzo, monografia potrebbe essere letto sbagliato. Ad esempio, il titolo dei lavori *Il volto invisibile della Luna*, *Nebbia nel bosco* e *Le facce del silenzio* potrebbe essere letto *facce La ragazza invisibile della Luna*, *Una banda nella foresta* e *Le ragazze del silenzio*, potrebbe creare una situazione imbarazzante in cui la gente possa trattenere e pronunciata male. Il termine *diacritici* deriva dalla parola greca *diakritikos*, che significa *a distinguere*.

Nella lingua romena esistono i seguenti cinque lettere con segni diacritici: a, a, i, s, t.

ă (si pronuncia ë): *par* (pallo), *păr* (capelli), *păr* (pero), *măr* (melo), *mâr* (voce ce imita il ringhiare del cane); *mătură* (scopa), *matură* (matura).

â (si pronuncia ĩ) : *câr* (imita il grido della cornacchia), *car* (carro); *cârd* (gregge), *card* (carta); *dânsul* (lui), *dansul* (danza); *dâră* (traccia, orma), *dară* (ma, però), *gâze* (bestioline), *gaze* (gas); *gâza* (la bestiolina), *gaza* (gassare); *mână* (mano), *mâna* (condurre), *mană* (carbonchio); *mâță* (gatto), *mata* (Lei); *până* (finché, fino a quando), *pană* (penna, piuma), *pără* (denuncia), *para* (centesimo), *pară* (pera); *sârmă* (filo di ferro), *sarma* (polpetta avvolta in foglie di cavolo o di vite); *vâna* (cacciare), *vână* (vena), *vană* (vasca), *vâr* (introduco), *văr* (cugino), *var* (calce).

î (si pronuncia ĩ) : *târî* (trascimare), *țari* (zari, cezari) *tari* (forti), *țari* (paesi), *țari* (scombri).

ș (si pronuncia sc(e), sc(i)): *șiță* (assicella), *sită* (crivello, staccio); *paște* (pascere), *paste* (pasti); *pește* (pesce), *peste* (su, sopra, oltre, di là); *rață* (anitra), *rată* (rata); *șură* (rimessa), *sură* (griggia, cinerea).

ț (si pronuncia z): (*țeapă* palo), *teapă* (tipo, sorta, genere, fatta); *fată* (ragazza), *față* (faccia); *fete* (ragazze), *fețe* (faccie); *țară* (paese), *tară* (tara, magagna, difetto), *țără* (pocco); *tată* (padre), *țață* ciana, donaccia), *țăță* (tetta); *țânc*, *tanc* (carro).

Per ogni punto, siamo in grado di fornire esempio di alcune confusioni come queste:

O gășcă mare se opri în fața restaurantului
(Una grande **cricca** si fermò davanti al ristorante).

O gâscă mare se opri în fața restaurantului
(Una grande **oca** si fermò davanti al ristorante).

Un țânc negru, ieșit din pădur, se îndreptă spre oraș
(Un **ragazzino** nero uscito dal bosco si diresse verso la città).

Un tanc negru, ieșit din pădure, se îndreptă spre oraș
(Un **carro** nero uscito del bosco si diresse verso la città)

Dânsul era foarte frumos
(**Lui** era molto bello)

Dansul era foarte frumos
(**La danza** era molto bella)

Polițaiul s-a înecat cu o sârmă
(Il poliziotto è stato soffocato con un **filo di ferro**)

Polițaiul s-a înecat cu o sarma

(Il poliziotto è stato soffocato con una **polpetta avvolta in foglie di cavolo o di vite**)

O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci rate din 20
(Vedete quella donna? Ha cinque **rate**, del 20)

O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci rate din 20
(Vedete quella donna? Ha cinque di 20 **anatre**)

Mătele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.

(**I gatti** stavano sdraiati la sole di fronte all ospedale dello centro della città).

Matele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.

(**Gli intestini** furono tesuti al sole di fronte all ospedale dello centro della città).

În fața casei era un par.

(Davanti alla casa c'era un **pallo**).

*În fața casei era un **păr**.*

(Davanti alla casa c'era un **pero**).

*Mi-am pus busuioc în **păr**.*

(Ho messo il basilico nei **capelli**).

*Mi-am pus busuioc în **par**.*

(Ho messo il basilico nel **palo**).

***Fața** ei era foarte frumoasă.*

(Il suo **viso** era bellissimo).

***Fața** ei era foarte frumoasă.*

(La sua **figlia** era bellissima).

*Omul cu două **fete** era tare mândru de el.*

(L'uomo a due **facce** è stato molto orgoglioso di lui).

*Omul cu două **fete** era tare mândru de el.*

(L'uomo con due **ragazze** è stato molto orgoglioso di lui).

***Gazele** au început să iasă din zidul vechi și crăpat.*

(Gas ha cominciato a scoppiare delle antiche mura).

***Gâzele** au început să iasă din zidul vechi și crăpat.*

(**Le bestioline** hanno cominciato ad emergere dal muro vecchio e rotto).

*În fiecare zi **paste** la prânz.*

(**Pasta** per il pranzo ogni giorno).

*În fiecare zi **paste** la prânz.*

(Ogni giorno a mezzogiorno **pasce**).

***Sura** era foarte rezistentă)*

(La (mare) **Griggia** era molto resistente).

***Sura** era foarte rezistentă.*

(**La rimessa** era molto resistente).

***Tata** s-a dus degrabă la primărie.*

(**Papà** è andato piuttosto a borgata).

***Tata** s-a dus degrabă la primărie.*

(**Ciana** è andata piuttosto a borgata).

*Erau oameni înstăriți. Pentru aceasta mulțumeau **tărilor** lor.*

(Erano persone benestanti. Percio furono grati ai loro **paesi**).

*Erau oameni înstăriți. Pentru aceasta mulțumeau **tarilor** lor.*

(Erano persone benestanti. Percio furono grati ai loro **zari**).

Conclusioni: În rumeno, è necessario utilizzare i segni diacritici per distinge le parole contrassegnate da questi segni grafici. Nei documenti ufficiali, le opere literare e scientifiche in supporto di stampa si impone la necessità di rispettare severe regole ortografice in vigore.

Codruța Dragotescu

UTILIZAREA DIACRITICELOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

În unele site-uri personale pe Internet (în textele tehnoredactate în limba română) există tendința de se renunța la utilizarea diacriticelor. În felul acesta reușesc să scrie un număr mai mare de cuvinte într-un timp scurt. Un alt motiv pentru care se evită scrierea cu diacritice se datorează incompatibilității diferitelor tipuri de fonturi, care transformă aceste litere în pătrățele și în alte semne de punctuație.

De asemenea este importantă folosirea acestor simboluri care însoțesc literele la efectuarea traducerilor automatizate. În caz contrar, numărul erorilor crește semnificativ.

Dacă în corespondența prin e-mail, Facebook, Twitter sau diverse site-uri, neutilizarea acestor semne grafice este tolerată, în materialele publicate în presa scrisă, în documentele oficiale și la edituri este cu desăvârșire contraindicat, deoarece pot produce confuzii; uneori simpatice, alteori hilare. Diacriticele sunt obligatorii la alcătuirea glosarelor, dicționarelor, manualelor școlare, gramaticilor etc. În felul acesta se evită unele confuzii inacceptabile. În schimb omiterea lor duce la îngreunarea citirii corecte a numelor proprii de persoană, de localități, de țări etc. Într-o asemenea situație nu ar mai exista nicio deosebire între *Pașcu* și *Pașcu*, *Țurcanu* și *Țurcanu*, *Vasilică* (*m.*) și *Vasilică* (*f.*), *Ionică* (*m.*) și *Ionica* (*f.*) etc., astfel că nu s-ar ști dacă este vorba de *Pașcu Vasilică* sau de *Pașcu Vasilică*, iar *Țurcanu* într-un indice de nume de persoane ar fi alfabetizat greșit la litera *Ț*, în loc să figureze la litera *Ț*. Nu se recomandă omiterea diacriticelor la scrierea titlurilor pe copertiile publicațiilor. Un nume de roman, de articol, de monografie ar putea fi citit greșit. De exemplu titlul lucrărilor *Fața nevăzută a Lunii*, *Ceață în pădure* și *Fetele tăcerii* ar putea fi citite *Fața nevăzută a Lunii*, *Ceață în pădure* și *Fetele tăcerii*, punând într-o situație jenantă persoanele care le-ar putea reține și pronunța greșit.

Termenul *diacritic* provine din cuvântul grecesc *diakritikos*, care se traduce prin *a distinge*.

Limba română este deținătoarea a următoarelor cinci litere cu semne diacritice: ă, â, î, ș, ț.

Punctul de pe literele *i* și *j* nu este considerat semn diacritic deoarece el face parte din corpul acestor litere.

Se impune precizarea că după anul 1990, în mijlocul cuvintelor, *î* s-a înlocuit cu *â* așa cum era înainte de cel de-al doilea război mondial.

Pentru fiecare literă care conține aceste semne distincte, se pot da exemple de confuzii:

ă : par, pâr; măr, mâr; mătură; matură, tăuri, tauri.

â : câr, car; cârd, card; dânsul, dansul; dără, darăgâze, gaze; găză, gaza; mână, mâna, mană; mâță, mata, mată; până, pană; pâra, para, pară; sârm•, sarma; țară, țără, tară; țânc, tanc; țâr, țar; vâna, vână, vană; vâr, var, var.

î : târi, tari, țari, țări, țări.

ș : șiță, sită; paște, paste; pește, peste; rață, rată; șură, sură.

ț : țeapă, teapă; față, fată; fețe, fete; țată, țată, tată; țânc, tanc.

Iată câteva exemple concludente pentru a ilustra cele afirmate până acum:

O **gașcă** mare se opri în fața restaurantului.

O **gâscă** mare se opri în fața restaurantului.

Un **tanc** negru ieșit din pădure se îndreptă spre oraș

Un **țânc** negru ieșit din pădure se îndreptă spre oraș

Dânsul era foarte frumos

Dansul era foarte frumos

Polițaiul s-a înecat cu o **sârmă**

Polițaiul s-a înecat cu o **sarma**

O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci **rate** din 20

O vezi pe femeia aceea? Mai are cinci **rațe** din 20

Mățele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.

Mațele stăteau întinse la soare în fața spitalului din centrul orașului.

În fața casei era un **par**.

În fața casei era un **pâr**.

Mi-am pus busuioc în **pâr**.

Mi-am pus busuioc în **par**.

Fața ei era frumoasă.

Fața ei era frumoasă.

Omul cu două **fețe** era tare mândru de el.

Omul cu două **fețe** era tare mândru de el.

Gazele au început să iasă din zidul vechi și crăpat.

Gâzele au început să iasă din zidul vechi și crăpat.

În fiecare zi **paste** la prânz.

*În fiecare zi **paște** la prânz.*

Concluzii: În limba română, folosirea diacriticelor este necesară pentru a diferenția cuvintele marcate cu aceste semne grafice. În documentele oficiale, operele literare și științifice precum și în presa scrisă se impune respectarea cu strictețe a normelor ortografice în vigoare.